

Euroopa inimõiguste konventsiooni tõlgendamine

Euroopa inimõiguste konventsiooni tõlgendamine

Prof Dr Jochen Abr. Frowein

**Max Panck'i võrdleva avaliku õiguse ja rahvusvahelise õiguse instituudi direktor,
Heidelberg**

1. Sissejuhatus

Euroopa inimõiguste konventsiooni preambula kohaselt on konventsiooni koostanud riikide valitsused "otsustanud kui ühel meelel olevad ja ühiste poliitiliste traditsioonide, ideaalide, vabaduse ja seaduslikkusega Euroopa riikide valitsused, astuda esimesi samme mõnede ülddeklaratsioonis sätestatud õiguste kollektiivseks tagamiseks". Kavandatud kollektiivne tagamine tähendab kollektiivset vastutust, mida kantakse konventsiooni täitmiseks loodud spetsiaalsete asutuste kaudu. Seda 1950. aastal saavutatud põhjapanevat konsensust tuleb Euroopa riikide valitsuste otsusekindluse kaudu pidevalt uuendada.

Juba 1962. aastal mõõnis Euroopa inimõiguste komisjon (edaspidi "Komisjon"), et konventsioon tugineb "Euroopa avaliku korra" ideel. Just sellest ideest lähtub iga konventsiooniosalise riigi võimalus artikli 24 alusel mistahes teise konventsiooniosalise vastu kaebust esitada. Euroopa inimõiguste kohus (edaspidi "Kohus") on väljendanud seisukohta, et konventsioon "loob eelkõige vastastikuste, kahepoolsete kohustuste, objektiivsete kohustuste võrgu, mida preambula sõnul toetab kollektiivne tagamine".

eoses Türgi deklaratsiooniga kitsenduste kohta individuaalkaebuse esitamise õigusele, on Komisjon ja Kohus nimetanud Euroopa inimõiguste konventsiooni Euroopa avaliku korra põhiseaduslikuks instrumendiks.

Euroopa inimõiguste konventsiooniga paika pandud standardid on nüüdseks Euroopas üldtunnustatud. Loomulikult ei tähenda see, et neid ka praktikas järgitakse. Ometi ei tohiks alahinnata seda revolutsioonilist muutust, mis on toimunud tänu inimõiguste ja põhiõiguste kaitse Euroopa ühistraditsiooni tunnustamisele.

2. Tõlgendamise põhimõtted

Algusest peale on Komisjon ja Kohus tõlgendanud konventsiooni kui õigusdokumenti ning võime lisada, et nad on seda käsitanud nii, nagu kogu maailma konstitutsioonikohtud käsitavad õiguste deklaratsioone. Minu arvates on Euroopa inimõiguste konventsiooni edu üks peamisi põhjusi selles, et Strasbourgi asutused on konventsiooni tõlgenemise osas asunud selgelt kohtulikule seisukohale. Muidugi on mitmete küsimuste üle diskuteeritud. Ent kui Euroopa inimõiguste komisjon kui esimese astme asutus oleks asjale vähem kohtulikult lähenenud, oleks kriitikat olnud märksa kergem teha.

Oma raportis Golderi asjas Ühendkuningriikide vastu, mis võeti vastu 1. juunil 1973, pidas Komisjon asjakohaseks selgitada, missugustest põhimõtetest lähtudes ta konventsiooni tõlgenab. Komisjoni ees seisis küsimus, kas konventsiooni artikkel 6 garanteerib kohtule juurdepääsu selle sättega reguleeritavates asjades. Seda õigust selgesõnaliselt ei väljendata, ent avaldaja arvates tulenes see sõnastusest konventsiooni kontekstis. Komisjon väitis, et konventsiooni tuleb tõlgendada "objektiivselt" ja mitte viidata sellele, kuidas konventsiooni võidi mõista selle ratifitseerimise ajal. Komisjon lisas, et sätteid ei tohiks tõlgendada kitsendavalt, nii et konventsiooni eesmärkide ja sihtide saavutamine oleks takistatud.

Komisjon jõudis järeldusele, et artikkel 6 garanteerib kohtule juurdepääsu õiguse tsiviilasjades. Komisjoniga sarnaselt rõhutas Kohus, et "tegemist pole laiendava tõlgendamisega", vaid tõlgendamisega, "mis tugineb artikli 6 §1 sõnastusel oma kontekstis ja lähtub konventsiooni kui õigustloova lepingu eesmärgist ja otstarbest ning õiguse üldprintsiipidest".

Golderi asjas viitasid nii Komisjon kui Kohus Viini lepinguõiguse konventsioonile, mis sätestab lepingute tõlgendamise normid rahvusvahelises avalikus õiguses. Nii lepingute kui muude õigusnormide puhul algab tõlgendamisprotsess normi sõnastusest selle kontekstis. Ometi võiks Euroopa inimõiguste konventsiooni tõlgendamist võrrelda pigem põhiseaduslike õiguste loendi tõlgendamisega siseõiguses kui tavalise lepingutõlgendusega. Nii nagu konstitutsioonilise õiguse tõlgendamiselgi on lõppanalüüsi tehes kokkuvõttes ülekaaluka tähtsusega mitte niivõrd sätte konkreetne sõnastus vaid sellega antud garantii eesmärk.

Illustreerin tõlgendamise protseduuri mõnede näidetega tõestamaks, et Euroopa pretsedendiõiguses on oma koha leidnud kõik siseõiguses teadaolevad aktsepteeritavad tõlgendamispõhimõtted.

3. Sõnastus kui lähtekoht

Konventsiooni sätete sõnastus on suure tähtsusega ja konventsiooni astused suhtuvad sellesse täie tõsidusega. Seda võib näha artikli 5 §3 ja 5 §4 sõnastusi võrreldes. Artikli 5 §3 habeas corpuse garantii näitab, et kinnipiamise seaduslikkuse üle otsustav asutus peab olema täievoliline kohus. Institutsioon, kelle ette politsei peab kuriteos kahtlustatava arreteerimisel tooma, on artikli 5 §3 järgi "kohtunik, või mõni muu seadusjärgse õigusvõimuga ametiisik".

Komisjon ja Kohus on väljendanud arvamust, et artikli 5 §3 garantii on nõrgem kui artikli 5 §4 sätestatu. Kuid Strasbourg'i asutused on ka selgitanud, et kui viivitamatult peale arreteerimist ei otsusta kinnipidamise üle kohtunik, peab seda tegema vajalikku kvalifikatsiooni, eriti aga iseseisvust omav ametnik. Selge, et niisuguseks ametnikuks ei saa olla riiklik süüdistaja. Nimetatud sõnastusest lähtudes aktsepteeritakse seda, et riigid võivad peale kohtunike ka teisi institutsioone kasutada, kuid formaalses mõttes tuleb artikli 5 §-s 3 sätestatud kontrolli idee tagada riigi poolt valitud protseduuri kaudu.

4. Süstemaatiline tõlgendamine

5. mail 1983. aastal võttis Komisjon vastu raporti Colozza ja Rubinat' asjades. Mõlemad asjad puudutasid küsimust, kas süüdistataval on konventsiooni artikli 6 alusel õigus isiklikult oma kohtuprotsessil viibida. Artikli 6 hoolikal lugemisel selgub, et sellist õigust sõnaselgelt ei garanteerita. Ometi leidis Komisjon, et artiklist 6 tuleneb nimetatud õigus. Komisjon väljendus järgmiselt:

"Kuigi konventsiooni artikkel 6 on sõnastatud selliselt, et selles ei sisaldu selgesõnaline garantii süüdistatava õigusele asja arutamise juures viibida - erinevalt Kodaniku ja poliitiliste õiguste pakti artikli 14 §-st 3.d, mis selle õiguse selgelt sõnastab - võib selle sätte ülesehitusest loogilise järeldusena selle õiguse garantii välja lugeda..."

Oleks raske kujutleda artikli 6 §-s 3 sätestatud mitmesuguste õiguste teostamist juhul, kui süüdistataval ei oleks õigust asja arutamisel kohal olla. Niisugused õigused, mida annavad selle sätte alapunkt c (õigus ennast kaitsta) ja alapunkt e (õigus tõlgi abile) on kujuteldamatud ilma süüdistatava kohalviibimiseta asja arutamisel. Sama seisukohta kinnitab ka artikli 5 §3 sõnastus (tagatis asja arutamisele ilmumiseks).

Komisjon juhib tähelepanu tõsiasjale, et Euroopa Nõukogu liikmesriikide õigussüsteemide vahel on väga suured erinevused tagaseljaotsuste küsimustes. Hoolimata sellest, kuidas asi erinevates süsteemides korraldatud on, loeb Komisjon õigust asja arutamisel kohal viibida, eriti kriminaalasjades, õiglase kohtupidamise mõiste elulise tähtsusega osaks. Informeerimine, kohalolek ja kaitse moodustavad loogilise ja vajaliku ahela: isik, kes on avaliku süüdistaja poolt algatatud menetluse subjektiks, peab sellise menetluse olemasolust teadlik olema ning talle tuleb tema soovi korral vastavalt võimaldada asja arutamisel osaleda ja kaitsta end menetluses, millega otsustatakse tema vastu esiatatud süüdistuse üle."

Kohus kinnitas Komisjoni seisukohta ühes oma 1985. aastal tehtud otsuses. Kohus kasutas tegelikult täpselt samu argumente. Tuleb ära märkida, et ajal, kui Komisjon oma raporti vastu võttis, käis arutelu selle üle, kas Euroopa inimõiguste konventsiooni ei peaks täiendama asja arutamise juures viibimise formaalse õigusega. Mäletan hämmingut, mida need diskussioonid minus tollal tekitasid. Minu arvates näitasid need, et inimesed ei olnud tegelikult mõistnud, kuidas konventsiooni tõlgendamise küsimustele läheneda.

Lubage mul tuua veel üks näide süstemaatilise tõlgendamise väljakujunemise kohta. Konventsiooni esimese protokolliga artikkel 3 sätestab järgmise garantii:

"Kõrged Lepinguosalisel kohustuvad mõistlike ajavahemike järel läbi viima salajase hääletamisega vabu valimisi tingimustel, mis tagavad rahva vaba tahteavalduse seadusandja valimisel."

Algul tekkis Komisjonil selle sätte tõlgendamisel raskusi. Komisjon väljendas mõnedes 1950-ndail ja 1960-ndail aastail tehtud otsustes arvamust, et esimese protokolliga artikkel 3 ei garanteeri valimisõigust kui niisugust. 1975. aastal mõõnis Komisjon, et ta ei saa selle tõlgenduse juurde jääda, kuna nii konventsiooni preambulast kui esimese protokolliga artiklist 5 tuleneb, et protokollis sätestatud õigusi kaitstakse samade garantiidega, mis konventsioonis eneses sisalduvad. Seetõttu tuleb tunnistada, et artikli 3 sõnastusest sõltumata on sellega sätestatud õigus oma olemuselt individuaalne õigus, kuna just see joon on konventsiooni kui terviku aluseks.

Kohus kinnitas Komisjoni sellist vaatekohta oma otsuses *Matthieu-Mohin'i ja Clerfay* kohta 1987. aastal. Kohus lisas, et esimese protokolliga ettevalmistavatest dokumentidest ei ilmne mingit kavatsust välistada individuaalkaebuse toimet artikli 3 suhtes.

Esimese protokolliga artikli 3 tõlgendamist võib vaadelda tüüpilise näitena süstemaatilisest lähenemisest, aga ka "effet utile" (kasulik mõju) - lähenemisest Euroopa Kohtu konventsiooniõiguses. Samal alusel ei olnud ei Komisjonil ega Kohtul raske jõuda seisukohale, et õigus hääletada ja õigus valimistel seadusandlikku kogusse kandideerida, ehk aktiivne ja passiivne valimisõigus, on garanteeritud esimese protokolliga artikliga 3.

5. Teleoloogiline tõlgendamine - Effet Utile

Euroopa inimõiguste kohtus 1979. aastal otsustatud *Airey* asjas oli küsimuseks, kas teatud tingimustel on õigus saada õigusabi tsiviilasjades, mida konventsiooni artikkel 6 selgesõnaliselt ei sätesta, piirdudes vaid õigusabi nimetamisega kriminaalasjades. Artikli 6 § 3.c annab õiguse tasuta õigusabile kriminaalasjades, kui õigusemõistmise huvid seda nõuavad ja kui isikul pole piisavalt vahendeid õigusabi eest tasumiseks.

Airey asi puudutas Iiri perekonnaõigust ja kuna lahutus on Iirimaal võimatu, siis abikaasade elukoha ja sissetuleku eraldamist. Üks naine soovis niisugust asja algatada, ent teda takistas

see, et Iiri seaduste järgi ei olnud tal õigust õigusabile ning menetlus ise oli äärmiselt kallis. Mul on hästi meeles kuidas reageeriti minu küsimusele, kui suur on keskmine töölise palk Iirimaal, kui tahtsin seda advokaadi tasuga võrrelda.

Komisjon ja Kohus tulid järeldusele, et süsteem, mis ei taga õigusabi ja nõuab suuri honorare advokaatidele, võib rikkuda kohtule juurdepääsu reeglit. Kohus leidis kõigepealt, et konventsioon on mõeldud garanteerima mitte teoreetilisi või illusoorseid õigusi, vaid praktilisi ja toimivaid õigusi. See on selgesõnaline kinnitus vajadusele tõlgendada konventsiooni teleoloogiliselt, jõuda õiguste täieliku ja tõhusa garanteerimiseni, "effet utile'ini".

Kohus väitis ka, et artikli 6 §1 tagab hagejaile tõhusa õiguse oma tsiviilõiguste ja -kohustuste üle otsustamiseks kohtule juurde pääseda, ent jätab riigile selle eesmärgi saavutamiseks vajalike vahendite osas vaba valiku. Õigusabi süsteemi olemasolu kujutab endast ühte neist võimalustest, ent on ka teisi, nagu menetluse lihtsustamine. Igatahes rõhutas Kohus, et tema ülesandeks ei ole ütelda, missuguseid meetmeid tuleks võtta. Konventsioon nõuab vaid, et indiviidil peab olema võimalus realiseerida oma tõhusat õigust kohtule juurde pääseda tingimustel, mis ei kaldu kõrvale artikli 6 §-s 1 sätestatust.

See on hea näide konventsiooni teleoloogilisest tõlgendamisest.

Teine, käesolevas kontekstis huvipakkuv näide, puudutab Türgi deklaratsiooni konventsiooni artikli 25 alusel. Selles deklaratsioonis, mis esmakordselt esitati 1987. aastal, püüdis Türgi piirata Komisjoni jurisdiktsiooni teatud valdkondi välja jättes. Selle deklaratsiooni kohaselt ei oleks Komisjon, aga järelikult ka Kohus, saanud kontrollida mitte üksnes neid fakte, mis sellele deklaratsioonile eelnesid, vaid ka väljaspool Türgi territooriumi toimepandud tegusid, erakorralisi asju, sõjaväe isikkoosseisu staatust puudutavaid asju ja - mis peamine - artiklites 8, 9, 10 ja 11 lubatud kitsendusi.

Tuliseid vaidlusi põhjustanud, 1991. aasta 4 märtsil vastu võetud otsuses jõudis Komisjon järeldusele, et niisugused kitsendused on kehtetud, kuna artikkel 25 ei luba muid, kui vaid ajutisi kitsendusi. Komisjon väitis, et artikkel 25 viitab "käesolevas konventsioonis sätestatud õigustele", mis eeldab täielikku, mitte osalist tunnustamist. Komisjon täheldas, et artikliga 64 ettenähtud reservatsiooni tegemise protseduur ei luba selle protseduuri tagajärjena hilisemat konventsiooniga antud õiguste kitsendamist.

Kohus kinnitas seda Komisjoni seisukohta oma 1995. aasta 23 märtsi otsuses Loizidou asjas Türgi vastu. Kohus ütles:

"Kui nende sätete raames oleksid materiaalõiguslikud või territoriaalsed kitsendused lubatud, nagu väidab kostja riigi valitsus, oleks lepinguosalistel riikidel vabadus kehtestada konventsioonijärgsete kohustuste täitmist erinevalt, sõltuvalt sellest, mil määral neid kohustusi aktsepteeritakse. Niisugune süsteem, mis võimaldaks riikidel oma nõusolekut valikuliselt kvalifitseerida, mitte üksnes ei nõrgendaks Komisjoni ja Kohtu rolli oma funktsioonide täitmisel, vaid vähendaks ka konventsiooni kui Euroopa avaliku korra ("ordre public") põhiseadusliku instrumendi tulemuslikkust. Lisaks on juhud, mil konventsioon lubab riikidel artikli 25 järgi oma tunnustust piirata, tekstis selgelt väljendatud (vaata näiteks protokoll nr. 4 artikkel 6 § 2 ja protokoll nr. 7 artikkel 7 § 2).

Kohtus on seisukohal, et konventsiooni süsteemi ülalkirjeldatud eesmärki ja otstarvet silmas pidades on konventsiooni rakendamise ja konventsiooni eesmärkide saavutamise tagajärjed sedavõrd kaugeleulatuvad, et sellekohased volitused oleksid pidanud olema selgesõnaliselt väljendatud. Kuid ei artikkel 25 ega artikkel 46 seda ei sätesta."

Seejärel viitas Kohus ka reservatsioonide tegemist puudutavale normile artiklis 64.

Pidades silmas, kuivõrd erineva tagapõhjaga on Rahvusvahelise Kohtu jurisdiktsiooni suhtes tehtavad reservatsioonid, võiks öelda, et Euroopa inimõiguste komisjoni ja kohtu pretsedendiõigus demonstreerib konventsiooni õiguse eripära võrreldes rahvusvahelise õigusega selle traditsioonilises tähenduses. "Valiku" süsteem, mida rahvusvahelises avalikus õiguses loetakse Rahvusvahelise Kohtu Põhikirja artikli 36 erilise sõnastuse tõttu täiesti normaalseks, ei ole Euroopa inimõiguste konventsiooni süsteemis vastuvõetav.

Mõningast huvi pakub siiski see, et antud küsimuses ei olnud Euroopa inimõiguste komisjonis konsensuse saavutamise sugugi lihtne. Kui Kohus oli selles küsimuses üsna üksmeelne (vaid kaks eriarvamust), siis Komisjon, sealhulgas Komisjoni president, oli sügavalt teist meelt. See erimeelsus ei väljendunud mitte vastuvõetavuse otsuses, mille puhul eriarvamus ei ole võimalik, vaid artikli 31 alusel esitatud ettekandes asja tehjulude kohta. Muidugi võivad juristid olla eriarvamustel, ent minul isiklikult oleks olnud raske aktsepteerida mistahes teistsuguse lahenduse võimalikkust.

Teleoloogilise tõlgendamise üks kõnekamaid näiteid, mis tingis konventsiooni garantiide effeti, on esimese protokollis artiklisse 1 kompensatsiooni saamise õiguse lisamine. Kompensatsioon ei ole selles artiklis sõnaselgelt garanteeritud. Kuid tuleb püstitada küsimus, kas garanteeritud õigus omandile ilma õigusetu kompensatsioonile saab, vähemalt normaalsetes tingimustes, olla üldse tõhus garantii.

Kuulsas James'i ja teiste asjas leidis Komisjon:

"Lepinguosaliste riikide seadused ja põhiseadused näitavad, et demokraatlikes ühiskondades loetakse omandi võtmist üldistes huvides ilma kompensatsiooni maksmata õigustatuks üksnes kõige erandlikemates olukordades ning et tavaline on nõue, et kompensatsioonimakse suurus peab olema mõistlikus seoses võetud omandi väärtusega. Neid põhimõtteid silmas pidades leiab Komisjon, et omandi võtmine sotsiaal- või muu avaliku poliitika teostamise eesmärgil ilma selle väärtusega mõistlikult seotud kompensatsiooni maksmata, kujutab endast tavaoludes ebaproportsionaalset sekkumist omandiõigusesse, mida artikli 1 alusel ei saa õigustatuks lugeda. Võtmist ilma niisugust kompensatsiooni maksmata võiks õigustatuks lugeda üksnes eristel alustel, mis lähtuvad "üldiste huvide" kaalutlustest."

Lähtudes sellest seisukohast, mida kinnitas ka Kohus ja mida korrati kuulsas Briti natsionaliseerimise asjas, on esimese protokollis artiklit 1 kohaldatud selle õiges tähenduses. Kuidas saaks omandi garantii omada mingit tähendust olukorras, kus selegelt üldistes huvides maantee ehitamiseks see garantii minetatakse?

6. Dünaamilise tõlgendamise mõiste

1978. aastal andis Tyreri asi, mis puudutas kohtuvõimu poolt määratud kehalist karistust (nn kasevitsa andmist), Komisjonile ja Kohtule võimaluse rõhutada, et "konventsioon on elav instrument, mida tuleb tõlgendada tänapäeva tingimuste valguses". Arvestada tuli liikmesriikide karistuspoliitika üldtunnustatud standardeid. Komisjon ja Kohus jõudsid järeldusele, et vitstega peksmine on artikli 3 mõistes alandav karistus, kuigi konventsiooni vastuvõtmisel 1950. aastal ei pruukinud see olla üldine seisukoht.

Sir Gerald Fitzmaurice, rahvusvaheliselt tunnustatud jurist ja tollane briti kohtunik Euroopa Inimõiguste Kohtus, kritiseeris seda otsust teravasõnalisel eriarvamusel. Ta rõhutas, et kohtuliku karistuse vormina oli vitsaga nuhtlemine eksisteerinud Inglismaal ja Iirimaaal ka

pärast Teist maailmasõda ning pani Komisjonile ja Kohtule pahaks, et nood kasutasid konventsiooni kohtulike karistuste reformimiseks. Siinkohal tõusetub muidugi hästituntud metodoloogiline probleem. Seda tuleb lahendada igal siseriigi kohtunikul, kes peab tõlgendama niisuguseid norme nagu "hea moraal", "avalik kord" jne. Selliseid mõisteid nagu "ebainimlik" ja "alandav" ei saa seostada ajas ühe konkreetse ajaloolise hetkega. Kuidas saada teada, mida täpselt peeti alandavaks 1950. aastal?

Samasuguse seisukoha võtsid Komisjon ja Kohus Põhja-Iirimaa seaduste suhtes, millega kuulutati karistatavaks homoseksuaalsed toimingud selleks nõusolekut avaldanud täiskasvanud meeste vahel. Kohus ütles:

"Seaduse parandustest mõjutatud konventsiooni-järgne õigus kaitseb inimesikuse olemuslikult privaatset väljendust.... Võrreldes ajaga, mil sellised seadused vastu võeti, valitseb praegu homoseksuaalse käitumise suhtes suurem mõistmine ja selle tulemusena ka suurem tolerants kuni selleni, et suuremas hulgas Euroopa Nõukogu liikmesriikides ei peeta enam vajalikuks ega sobivaks suhtuda kõnesolevat liiki homoseksuaalsesse tegevusse kui asjasse, mille suhtes tuleks rakendada kriminaalõiguse sanktsioone. Kohus ei saa jätta märkamata muutusi, mis liikmesriikide siseõiguses selles vallas aset on leidnud.... Niisuguses olukorras ei saa väita, et valitseb "tugev sotsiaalne vajadus" niisugused toimingud kriminaliseerida, kuna kaitset vajavate haavatavate ühiskonnakihtide kahjustamise võimalus ja võimalik mõju avalikkusele ei kujuta endast selleks piisavad õigustust."

Soering'i asjas 1989. aastal ilmnis, et konventsiooni kui elava instrumendi tõlgendamisel on ka piirid. Selles asjas väideti seoses ühe noore sakslase Ühendkuningriikidest Ameerika Ühendriikidele väljaandmisega, et Virginia osariigi seadustes lubatud surmanuhtluse võimalus muudaks väljaandmise konventsiooniga kokkusobimatuks. Kohus oli seisukohal:

"Loomulikult on konventsioon elav instrument, mida ... tuleb tõlgendada tänapäeva tingimuste valguses"; ja hinnates, kas antud kohtlemist või karistust tuleb lugeda ebainimlikuks või alandavaks artikli 3 tähenduses, "ei saa Kohus toimida teisiti, kui arvestada Euroopa Nõukogu liikmesriikides selles vallas toimunud arenguga ja karistuspoliitika üldaktsepteeritavate standarditega".... Rahuaja tingimustes surmanuhtlus ei eksisteeri enam de facto konventsiooni lepinguosalistes riikides. Neis vähestes riikides, kus mõnede rahuajal sooritatud kuritegude eest seadus surmanuhtluse sätestab, ei viida surmanuhtlust tänapäeval täide ka siis, kui see üldse määratakse. Seda, Amnesty International sõnu tsiteerides, "tegelikku Lääne-Euroopa õigussüsteemide konsensust, et praegustes oludes ei sobi surmanuhtlus enam kokku regionaalsete õigusstandarditega", peegeldab konventsiooni protokoll nr. 6, mis sätestab surmanuhtluse kaotamise rahuajal. Protokoll nr. 6 avati allakirjutamiseks 1983. aasta aprillis, mis Euroopa Nõukogu praktikat silmas pidades viitab sellele, et ükski selle organisatsiooni liikmesriikidest ei oma vastuväiteid; protokoll jõustus 1985 aasta märtsis ja tänaseks on selle ratifitseerinud 13 lepinguosalist riiki, kelle hulgas ei ole siiski Ühendkuningriigid.

See, kas nende tähelepanuväärsete muutuste mõjul langeb surmanuhtlus per se artikliga 3 keelatud halva kohtlemise alla, tuleb kindlaks määrata konventsiooni tõlgendamise põhimõtetest lähtudes.

Konventsiooni tuleb lugeda tervikuna ning seetõttu tuleb artiklit 3 vaadelda koostoimes artikli 2 sätetega. ... Sellest lähtudes ei olnud konventsiooni koostajate eesmärgiks ilmselt panna artiklisse 3 surmanuhtluse üldine keelamine, kuna see muudaks mõttetuks artikli 2 §1 selge sõnastuse.

Hilisemat siseriiklikku karistuspoliitikat, mille raames surmanuhtlus üldiselt kaotati, tuleks vaadelda kui liikmesriikide vahel kokkuleppe sõlmimist artikli 2 §1 sätestatud erandi kaotamiseks ja seeläbi artikli 3 evolutsioonilise tõlgendamise teelt tekstipiirangu kõrvaldamiseks. Kuid protokoll nr.6, kui sellele järgnenud kirjalik kokkulepe, näitab seda, et 1983. aastal oli lepinguosaliste riikide kavatsuseks teksti tavalise meetodi abil täiendada selleks, et viia sisse uut, rahuajal surmanuhtluse kaotamise kohustust ja - veelgi olulisem - teha seda vabatahtliku instrumendiga, mis võimaldab igal riigil valida, millal end selle kohustusega siduda. Niisugustes oludes, hoolimata Konventsiooni erilisest olemusest..., ei saa artiklit 3 tõlgendada surmanuhtlust üldiselt keelustavana."

Ometi leidis Kohus Komisjoni vähemuse arvamust kinnitades samas otsuses, et Ühendkuningriigid oleksid Konventsiooni artiklit 3 rikkunud kui oleksid hr. Soeringi andnud välja Ameerika Ühendriikidele, kus too oleks Virginia osariigis sattunud nn surmaootajate hulka. Tõllal oli Virginia osariigis tavaks, et surmamõiste otsus viidi täide seitse kuni üheksa aastat pärast otsuse langetamist. Kõiki erinevaid tingimusi arvestades ja pidades silmas võimalust anda avaldaja välja Saksa Liitvabariigile, tuli Kohus järgmisele järeldusele:

"Kuid Kohtu arvates, pidades silmas väga pikka aega surmaootuse äärmuslikes tingimustes, mis tähendab lakkamatut surmanuhtluse täideviimise ootuse ängistust ja arvestades avaldaja isiklike olusid, konkreetset tema vanust ja vaimset seisundit kuriteo toimepaneku ajal, asetaks Ühendriikidele väljaandmine avaldaja niisugusesse olukorda, kus teda ähvardaks kohtlemine, mis ületab artikliga 3 sätestatud piirid. Kaaluda tuleb ka seda, et sellel konkreetset juhul on väljaandmise seaduslik eesmärk saavutatav ka teiste vahenditega, mis ei kätke endas niisuguse erandliku intensiivsuse ja kestusega kannatusi."

Vaatamata sellele, et Soeringi asjas tehtud otsuses ei jõutud järeldusele, et surmanuhtlus kui niisugune oleks konventsiooni raames vaidlusalune küsimus, on tegemist väga kõneka näitega konventsiooni kohaldamisest spetsiifilises küsimuses uutes ja teistsugustes tingimustes.

Euroopa nimõiguste konventsiooni mõju liikmesriikide siseõigusele on olnud üsna suur, eriti nendes liikmesriikides, kus ei tunta õiguste deklaratsioonidel tuginevat põhiseaduslikkuse järelevalvet konstitutsioonikohtu või mõne muu sarnase kohtu poolt. Ühendkuningriikide, Prantsusmaa, Hollandi ja Belgia puhul võiks seda illustreerida paljude näidetega. Kuid ka neis riikides, kus eksisteerib üsna läbimõeldud põhiseaduslikkuse järelevalve süsteem, on konventsioon oma tähtsust demonstreerinud valdkondades, millele riigi põhiseadus vähem kaitset pakub või milles riigi konstitutsioonikohtu pretsedendiõigus on kitsendava iseloomuga. See kehtib Saksamaa, Austria ja Šveitsi kohta.

Euroopa uutes demokraatlikes riikides peab konventsioon oma tõhusust alles demonstreerima. Möödunud on liiga vähe aega selleks, et tõsisemaid hinnanguid anda. Kõige suurema tähtsusega on siiski see, et riikide juristid mõistaksid Euroopa inimõiguste konventsioonis sisalduvat potentsiaali. Lõppkokkuvõttes pole olulised mitte need üksikud asjad, mis Strasbourg'i jõuavad, vaid see, et juristid, kohtunikud ja praktiseerivad advokaadid tunneksid olemasolevat pretsedendiõigust ja seda, kuidas Euroopa inimõiguste konventsiooni tõlgendatakse.